

SABAHATTİN ALİ

---

25 Şubat 1907'de Gümölcine'de doğdu. Yedi yaşına geldiğinde eğitim hayatı Füyûzâtı Osmâniye Mektebi'nde başladı. Zabıt olan babası Ali Selahattin Bey'in tayininin Çanakkale'ye çıkmasıyla birlikte ailecek taşındılar. Eğitimine Edremit İptidâî Mektebi'nde devam etti. Okulu bitirip İstanbul'a dayısının yanına dönen Sabahattin Ali bir yıl dayısıyla yaşadık-tan sonra 1922-1923 ders yılında Balıkesir Muallim Mektebi'ne kaydoldu. Şiir ve hikâye deneyimleri bu zamanlarda ortaya çıkarken çeşitli dergi ve gazetelere yazılar göndermeye başladı. Bunlardan biri Balıkesir'de yayımlanan Irmak dergisidir. Sonrasında okul naklini İstanbul İlköğretmen Mektebi'ne aldırın Sabahattin Ali, okulu bitirdikten sonra Yozgat'ta öğretmenlik yaptı. 1928 yılında dil eğitimi amacıyla Almanya'ya gönderildi. 1930 yılında Türkiye'ye geri döndü. Sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü'nde memurluk, Devlet Konservatuarı'nda dramaturgluk yaptı. Bu yıllarda Sabahattin Ali, öykücülüğe yeni bir soluk getirmeye, gerçekçi akımda örnekler vermeye başlamıştı. *Bir Orman Hikâyesi* 1930 yılında Resimli Ay dergisinde yayımlandı, ilk öykü kitabı *Değirmen* ise 1935 yılında Remzi Kitaphanesi tarafından yayımlandı.

1932 yılında Konya'da bulunduğu sırada okuduğu bir şiir yüzünden "Atatürk'e hakaret" suçlamasıyla tutuklandı ve mahkûm oldu. 1934 yılında Bakanlık Neşriyat Müdürlüğü'nde görev aldı. 1935 yılında Aliye Hanım'la evlenen Sabahattin Ali'nin 1937 yılında kızı Filiz Ali dünyaya geldi. 1938 yılında yeniden öğretmenliğe başladı. 1945 yılında görevden alındı. Aynı yıl İstanbul'da yayımlanan siyasi mizah gazetesi Markopaşa'da yazıları yayımlandı. Bu yazılardan dolayı hakkında çeşitli davalar açıldı. 1948 yılında üç ay tutuklu kaldı. Kendisine pasaport verilmeyen Sabahattin Ali üzerinde bitip tükenmek bilmeyen siyasi baskıdan ve takibattan kurtulmak için Bulgaristan sınırından Avrupa'ya geçmek üzere Kırklareli civarında yoldayken öldürüldü. Ölümünden önce yayımlanmış dokuz kitabı ve Varlık dergisinde tefrika edilmiş *Esirler* (1936) oyunu ayrıca yetmişten fazla şiiri ve Türkçeye kazandırdığı kitaplar vardır.

Eserleri birçok dile çevrilerek yayımlanan Sabahattin Ali'nin eserlerinden bazıları şunlardır: *Değirmen* 1935, *Kağrı* 1936, *Ses* 1937, *Yeni Dünya* 1943, *Sırça Köşk* 1947, *Kuyucaklı Yusuf* 1937, *İçimizdeki Şeytan* 1940, *Kürk Mantolu Madonna* 1943

Birinci basımı 1943 yılında Remzi Kitabevi tarafından yapılmıştır.

KOR KİTAP -71

KÜRK MANTOLU MADONNA - SABAHATTİN ALİ

YAYIMA HAZIRLAYAN • **ADNAN ÖZYALÇINER**

KAPAK ve İÇ TASARIM • **DEVİRİM KOÇLAN**

ISBN 978-605-2283-53-0

Birinci Basım OCAK 2019

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2019

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatmbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

KOR
KİTAP

SABAHATTİN ALİ
**KÜRK MANTOLU
MADONNA**

 ROMAN

YAYINEVİ NOTU

Kürk Mantolu Madonna, Hakimiyet gazetesinde 18 Aralık 1940 / 8 Şubat 1941 tarihleri arasında “büyük hikâye” olarak 48 sayı yayınlanmıştır.

Kitap olarak ilk baskısı, 1943 yılında Remzi Kitabevi’nce “hikâye” nitelemesiyle yapılmıştır. Roman nitelemesine yıllar sonraki yeni basımlarında kavuşacaktır.

Biz, Remzi Kitabevi’nce basılan ilk baskısını kaynak olarak aldık.

Ana metnin içindeki kimi Osmanlıca sözcüklerle tamlamaları, yanı sıra kimi kavramları, ana metnin cümle yapısına dokunmadan notladık. Yalnızca cümle içinde eski yazım kurallarına göre yazılmış olan kimi bağlaçlarla fiil çekimlerini, özel adlardaki ayırmaları, noktalamalarla inceltme-uzatma işareti yerine kullanılan şapkaları (^) günümüz yazımına uyguladık. Fakat Sabahattin Ali’nin kalemi dönemi, dönemin ruhunu çok iyi yansıttığı ve bu ruhu bozmak istemediğimiz için, günümüzde yaygın kullanımı olmayan ama sözlüklerde var olan bu kelimelerin yazılışına müdahale etmedik.

Kürk Mantolu Madonna romanını Adnan Özyalçın’ın sunuş ve sonsözleriyle okurlarımıza sunuyoruz.

Kor Kitap

KÜRK MANTOLU MADONNA GERÇEĞİ

Adnan Özyalçiner

Kürk Mantolu Madonna, Maria Puder sahiden yaşadı mı patron? Yaşadı elbet. Sabahattin Ali'nin Almanya'daki öğrenciliği sırasında âşık olduğu kadınlardan biriydi o. Adıyla sanıyla hem de. Sabahattin Ali bu gerçeği, Ayşe Sıtkı'ya yazdığı 6 Mart 1933 günlü mektubunda açıkça dile getirmiştir:

“Almanya’da Florayn Puder isminde bir hatuna ziyadesiyle âşıkım (bu kadın, arkadaşlar arasında 28 namıyla meşhurdur). O zamanlarda ise Berlin’de şu meşhur Deli Şarkıcı filmi oynamıştı ve oradaki Sonny Boy şarkısı herkesin ağzında idi. Şimdi bunu mırıldanınca sisli ve yağmurlu teşrinievvel” günlerinde 28 ile müzelere veya sinemaya gidişim aklıma gelir. Yolda mütemediyen kızcağızın yüzüne dalar, önümü görmezdim, o da hafif bir tebesümle başını bana doğru çevirerek bu salaklığımı mazur gördüğünü anlatmak isterdi. Âşık olduğum kimseler arasında bana bu kadın kadar iyi muamele edeni olmamıştır. Parmağının ucunu bile koklatmadığı halde beni kırmaz, aramızda genişlemeyen ve daralmayan muayyen bir mesafe muhafaza etmesini gayet iyi bilirdi...”

Mektupta da görüldüğü gibi Frolayn Puder’in adı Sabahattin için 28’dir. Arkadaşları arasında da bu adla anılmıştır. Kim bilir belki de kadının 28 yaşında oluşu dolayısıyla Sabahattin Ali bu adı veriyordur ona.

---

* Ekim ayı

Nitekim, *Kürk Mantolu Madonna*'nın ilk taslağını Pertev Naili Boratav'ın dediğine göre Sabahattin Ali "Yirmi Sekiz" başlıklı bir öykü olarak tasarlamıştır. Bu öykü genişletilerek *Kürk Mantolu Madonna* romanına dönüştürülmüştür.

Sabahattin Ali, Almanya'da yaşadıklarını arkadaşı Mustafa Seyit Sütüven'e anlatır. 1929'da yazdığı eski bir şiiri "Mesnevi"de şöyle der:

".....

Ünsiyet edince Avrupalıyla
Sarhoşluğa başladım birayla
Derya gibi raksa rağbet ettim
Kızlara temasa rağbet ettim
Bir bar köşesinde postumuz var
Birkaç sarı saçlı dostumuz var"

Sabahattin Ali'nin arkadaşlarından Muvaffak Şeref bu konuda başka bir açıklamada bulunmuştur:

"Eskiden Taksim'de Camlı Köşk'te bir Macar orkestrası vardı. Orkestra kadınlardan kurulu idi. Sabahattin bu kadınlardan biriyle arkadaş oldu. Kadın gri renkle bir kürk giyerdi. Sarışındı. Adı Lili. İyi keman çalardı. Liko Ammar onu konservatuvara almak istemişti. Sanıyorum ki *Kürk Mantolu Madonna* odur."

Almanya'da birlikte öğrenim gördükleri arkadaşlarından Melahat Togar ise şu açıklamayı yapmıştır:

"İstanbul'a bir Macar orkestrası gelmişti. Toplulukta bir Yahudi kadın kemancı vardı. Sabahattin Ali onunla ilişki kurmuştu. *Kürk Mantolu Madonna*'nın kahramanının o kadın olduğunu bana sonradan açıkladı. Almanya'da iken Havel ırmağı kıyısında birlikte yaptığımız gezintilerden bazıları romanda anlatılmıştır."

Sarışın bir kadın olan yazarın eşi Aliye Hanım da: romandaki bazı konuşmaların kocasıyla kendisi arasında geçtiğini, Raif Efendi'nin ailesinin Sabahattin Ali'nin dayısının karısı Müfide Hanım'ın ailesinden bazı izler taşıdığını söylemiştir.

Sabahattin Ali'nin askerlik arkadaşlarından Niyazi Ağırmaslı *Kürk Mantolu Madonna*'nın yazılışı konusunda şu açıklamayı yapmıştır:

“Kâhtane’den Eyüp’e, baharda Büyükdere’ye intikal ettik ve bentler yolunda, kibrit fabrikasının karşısındaki çamlığa doğru çadırılı ordugâhımızı kurduk. (...) Sabahattin Ali *Kürk Mantolu Madonna*’yı bu çadırdaki yazmaya başladı. Bana ilk birkaç sayfalık müsveddelerini okumuştum. Kabul etmek gerekir ki, bu, Sabahattin’in en güzel yapıtı değil. Bir akşam geldiğinde Zekeriya Sertel’le görüştüğünü, iki üç gün içinde gazetede tefrika edilmeye başlanacağını söyledi. Çok şaşırımdım ve telaşlandım. Tamamlamadan, ya da sona yaklaşmadan anlaşma yapmanın, kitabın tefrika edilmesinin yanlış olacağını söyledim. Teğmen maaşına kalmıştı. Eşini ve küçük Filiz’i besleyebilmek için bu zorunluydu. Doğrusu, ben bunu yine de içime sindiremezdim. Ankarada Hacıbayram yolu üzerinde Ticaret Hanı’nın ilerisindeki köşede bir gazino vardı. İki Macar hanım burada şarkı söylerdi. Bu iki arkadaştan birisiyle de sonra da ben arkadaşlık etmiştim. Sabahattin’in *Kürk Mantolu Madonna*’da ilham kaynağı bu kadınlardan birisiydi. (...) Büyükdere’de ata binme, Belgrat Ormanlarına doğru at koşturma merakımız vardı. Sabahattin bir seferinde kol bileğini çatlatmıştı. Günlerce çadırdan çıkamadı. Bir tenekeyle su ısıtırlar, çadırına korlardı. O çatlamış şiş kolunu sıcak suya daldırır bir taraftan da *Kürk Mantolu Madonna* tefrikasını tek eliyle çiziktirmeye çalışırdı. Daha sonraları Tümen Çatalca, Kızılcaali Örcünlü hattında görev aldı. Arabalı ekmeğe bu kolunu bu kez de Dursunköy’de yerleştirdik..”

Evet Florayn Puder vardır, yaşamıştır. Yazarla da ilişkisi olmuştur başka sarışınlar gibi.

Bu konuda son noktayı Filiz Ali *Filiz Hiç Üzülmesin* kitabında şöyle koymuştur:

“*Kürk Mantolu Madonna*’daki Maria Puder tipine talip olan pek çok kadın var Sabahattin Ali’nin hayatında. Ancak, tarif ettiği kadının bazı bakımlardan daha çok anneme benzediği de bir gerçek. Bana kalırsa Maria Puder, bir değil birkaç kadının karışımıdır ve zaten de öyle olması gerekir.”

Önemli olan yaşanmış, yaşanır kılmaktır. Sabahattin Ali *Kürk Mantolu Madonna*’yla bu gerçeğe parmak basmıştır.

Şimdiye kadar tesadüf ettiğim insanlardan bir tanesi benim üzerimde belki en büyük tesiri yapmıştır. Aradan aylar geçtiği halde bir türlü bu tesirden kurtulamadım. Ne zaman kendimle baş başa kalsam, Raif Efendi'nin saf yüzü, biraz dünyadan uzak, buna rağmen bir insana tesadüf ettikleri zaman şaşkınca tebessüm etmek isteyen bakışları gözlerimin önünde canlanıyor. Halbuki o hiç de fevkalade bir adam değildi. Hatta pek alelade hiçbir hususiyeti olmayan, her gün etrafımızda yüzlercesini görüp de bakmadan geçtiğimiz insanlardan biriydi. Hayatının bildiğimiz ve bilmediğimiz taraflarında insana merak verecek bir cihet* olmadığı muhakkaktı. Böyle kimseleri gördüğümüz zaman çok kere kendi kendimize sorarız: "Acaba bunlar neden yaşıyorlar? Yaşamakta ne buluyorlar? Hangi mantık, hangi hikmet bunların yeryüzünde dolaşıp nefes almalarını emrediyor?" Fakat bunu düşünürken yalnız o adamların dışlarına bakarız; onların da birer kafaları, bunun içinde, isteseler de, istemeseler de işlemeye mahkûm birer dimağları** bulunduğunu, bunun neticesi olarak kendilerine göre bir iç âlemleri olacağını hiç aklımıza getirmeyiz. Bu âlemin tezahürlerini*** dışarı vermediklerine bakıp onların manen yaşamadıklarına hükmedecek yerde, en basit bir beşer tecessüsü**** ile, bu meçhul âlemi merak etsek, belki hiç ummadığımız şeyler görmemiz, beklemediğimiz zenginliklerle karşılaşmamız mümkün olur. Fakat insanlar nedense daha ziyade ne bulacaklarını tahmin ettikleri

---

* Yön

** Akılları

*** Belirtilerini

**** İnsan merakı

şeyleri araştırmayı tercih ediyorlar. Dibinde bir ejderhanın yaşadığı bilinen bir kuyuya incek bir kahraman bulmak, muhakkak ki, dibinde ne olduğu hiç bilinmeyen bir kuyuya inmek cesareti- ni gösterecek bir insan bulmaktan daha kolaydır. Benim de Raif Efendi'yi daha yakından tanımam sadece bir tesadüf eseridir.

Bir bankadaki küçük memuriyetimden çıkarıldıktan sonra – neden çıkarıldığımı hâlâ bilmiyorum, bana sadece tasarruf için dediler, fakat haftasına yerime adam aldılar– Ankara'da uzun müddet iş aradım. Beş on kuruş param, yaz aylarını sürünmeden geçirmemi temin etti, fakat yaklaşan kış, arkadaş odalarında, sedir üzerinde yatmanın sonu gelmesini icap ettiriyordu. Bir hafta sonra bitecek olan lokanta karnesini yenileyecek kadar bile param kalmamıştı. Sonu çıkmayacağını bile bile girdiğim birçok kabul im- tihanlarının hakikaten sonu çıkmayınca nedense gene üzüyor; arkadaşlardan habersiz olarak, tezgâhtarlık için müracaat ettiğim mağazalardan red cevabı alınca yeis* içinde gece yarılarında kadar dolaşıyordum. Birkaç tanıdık tarafından, ara sıra davet edildiğim içki sofralarında dahi vaziyetimin ümitsizliğini unutamıyordum. İşin garibi, sıkıntımın arttığı ve ihtiyaçlarımın beni bugünden ya- rına çıkarması bile imkânsız hale geldiği nispette, benim de çekin- genliğim, mahcupluğum artıyordu. Evvelce bana iş bulmaları için müracaat ettiğim ve hiç de fena muamele görmediğim bazı tanı- dıklara sokakta rastladığım zaman başımı önüme eğip hızla geçi- yordum; evvelce bana yemek yedirmelerini serbestçe rica ettiğim ve sıkılmadan ödünç para aldığım arkadaşlarıma karşı bile değış- miştim. “Vaziyetin nasıl?” diye sordukları zaman, acemi bir gü- lümseme ile: “Fena değıl... Tek tük muvakkat** işler buluyorum!” diye cevap veriyor ve hemen kaçıyor. İnsanlara ne kadar çok muhtaç olursam onlardan kaçmak ihtiyacım da o kadar artıyordu.

Bir gün, akşamüstü, istasyonla Sergievi arasındaki تنها yolda ağır ağır yürüyor, Ankara'nın harikulade sonbaharını doya doya içime çekerek ruhumda nikbin*** bir hava yaratmak istiyordum. Halkevinin camlarında aksederek beyaz mermer binayı kan ren-

* Keder, elem

** Geçici

*** İyimser

gi deliklere boğan güneş, akasya ağaçlarının ve çam fidanlarının üzerinde yükselen ve buğu mudur, toz mudur, ne olduğu belli olmayan duman, herhangi bir inşaattan dönen ve parça parça elbiselerinin içinde sessiz ve biraz kambur yürüyen ameleler, üstünde yer yer otomobil lastiği izleri uzanan asfalt... Bunların hepsi mevcudiyetlerinden memnun görünüyorlardı. Her şey, her şeyi olduğu gibi kabul etmekteydi. Şu halde bana da yapacak başka bir şey kalmıyordu. Tam bu sırada yanımdan hızla bir otomobil geçti. Başımı çevirip baktığım zaman camın arkasındaki çehreyi tanıdığımı zannettim. Nitekim araba beş, on adım gittikten sonra durdu, kapısı açıldı; mektep arkadaşlarımdan Hamdi, başını uzatmış, beni çağırıyordu.

Sokuldum.

“Nereye gidiyorsun?” diye sordu.

“Hiç, geziniyorum!”

“Gel, bize gidelim!”

Cevabımı beklemeden bana yanında yer açtı. Yolda anlattığına göre, çalıştığı şirketin bazı fabrikalarını dolaşmaktan geliyordu:

“Geleceğimi eve telgrafla bildirmiştim, herhalde hazırlık yapıyorlardır. Yoksa seni davet etmeye cesaret edemezdim!” dedi.

Güldüm.

Evvelce sık sık görüştüğüm Hamdi’yi, bankadan ayrıldığımdan beri görmemişim. Makine vesaire komisyonculuğu yapan, aynı zamanda orman ve kereste işleriyle uğraşan bir şirkette müdür muavini olduğunu ve oldukça iyi bir para aldığını biliyordum. İşsiz zamanımda kendisine müracaat etmeyişim de hemen hemen bunun içindi: iş bulmasını rica etmeye değil de, para yardımı yapmasını istemeye geldim zanneder diye çekinmişim.

“Hep bankada mısın?” diye sordu.

“Hayır, ayrıldım!” dedim.

Hayret etti:

“Nereye girdin?”

İstemeye istemeye cevap verdim:

“Açıktaayım!”

Beni baştan aşağı bir süzdü, kılık kıyafetime baktı, evine davet ettiğine pişman olmamış olmalı ki, elini dostça bir tebessümle omuzuma vurarak:

“Bu akşam konuşup bir çare buluruz, aldırma!” dedi.

Halinden memnun ve kendinden emin görünüyordu. Demek artık tanıdıklara yardım lüksünü bile yapacak hale gelmişti. Gıpta ettim.

Küçük, fakat şirin bir evde oturuyordu. Biraz çirkin, fakat cana yakın bir karısı vardı. Hiç çekinmeden yanımda öpüştüler. Hamdi beni yalnız bırakarak yıkanmaya gitti.

Beni karısına tanıtmadığı için, ne yapacağımı bilmeden, misafir odasının ortasında dikilip kaldım. Karısı da kapının yanında duruyor ve belli etmeden beni süzüyordu. Bir müddet düşündü. Galiba zihninden “Buyurun, oturun?” demek geçti. Fakat sonra buna lüzum görmeyerek yavaşça dışarı süzüldü.

Her zaman ihmalkâr olmayan, hatta bu gibi kaidelere fazlaca dikkat eden ve hayattaki muvaffakiyetinin bir kısmını da bu dikkatine borçlu olan Hamdi'nin beni böyle ortada bırakıvermesinin sebebini düşündüm. Mühimce mevkilere geçen adamların esaslı âdetlerinden biri de galiba eski –ve kendilerinden, geri kalmış– arkadaşlarına karşı gösterdikleri bu biraz da şuurlu dalgınlıktı. Sonra, o zamana kadar “siz” diye hitap ettikleri dostlarına birdenbire ahbapça “sen” diyecek kadar alçak gönüllü ve babacan oluvermek, karşısındakinin sözünü yarıda kesip rastgele manasız bir şey sormak ve bunu gayet tabii olarak, hatta çok kere şefkat ve merhamet dolu bir tebessümle birlikte yapmak... Bütün bunlarla son günlerde o kadar çok karşılaşmıştım ki, Hamdi'ye kızmak ve gücenmek aklıma bile gelmedi. Sadece, kalkıp kimseye haber vermeden gitmeyi ve bu sıkıntılı vaziyetten kurtulmayı düşündüm. Fakat bu sırada beyaz önlüklü, başörtülü, yaşlı bir köylü kadın, yamalı siyah çoraplarıyla, hiç ses çıkarmadan kahve getirdi. Üzeri sırma çiçekli lacivert koltuklardan birine oturdum, etrafıma baktım. Duvarlarda aile ve artist fotoğrafları, kenarda, hanıma ait olduğu anlaşılan bir kitap rafında, yirmi beş kuruşluk birkaç